

Oppsummering - møte nr. 6 i Nasjonalt geodataråd

Møtet fant sted på Kartkontoret i Oslo, Storgata 33A, 4.november 2014 kl 10 - 15

Tilstede:

Kirsti Slotsvik (rådets leder), Anne Cathrine Frøstrup, Hildegunn Norheim (for Arne Bardalen), Guro Dahle Strøm, John Gran, Mona Høiås Sæther, Harald Danielsen, Tore Brenden, Ellen Hambro, Kristin Lyng (for Jens Sunde), Rolf Bekkhus (for Ellen de Vibe), Jon Lea, Per Roald Andersen (for Terje Moe Gustavsen)

Frafall: Jan Gunnar Winther, Tore Nepstad, Anita Kjellmann

Fra KMD: Jarle Jensen, Dag Høgvard

Fra Kartverket: Erik Perstuen, Kåre Kyrkjeide, Sissel Skovly (sekretariat)

Gjest: Statssekretær Paul Chaffey (sak 05/2014)

Saksliste, møte i Nasjonalt geodataråd.

Sak 05/2014 Geografisk infrastruktur for nytte, innovasjon og verdiskapning

Presentasjoner og drøftinger med politisk ledelse i KMD

Sak 06/2014 Evaluering av rådet

Fra Departementet

Fra deltakerne i rådet

Diskusjon og konklusjon

Sak 07/2014 Referat fra møtet 20.mai 2014

Sak 08/2014 Videre oppfølging av andre viktige saker for rådet

Tidstyver – status

Ny nasjonal høydemodell (Kartverket)

Strategi for gratis data (KMD)

Status for Copernicus (Guro Dahle Strøm)

Status for geoportal (Kartverket)

Sak 09/2014 Neste møte og eventuelt

Velkommen av Rådets leder Kirsti Slotsvik som tok kort om historien til rådet.

Sak 05 /2014 – Geografisk infrastruktur til nytte, innovasjon og verdiskapning.

Presentasjoner og drøftinger med politisk ledelse i KMD

Det ble lagt opp slik at noen av Rådets medlemmer presenterte en del forberedte innlegg fra forskjellige etater og etter ønske fra statssekretæren, ble diskusjonene lagt til slutt.

Forberedte innlegg:

Kartverksjef Anne Cathrine Frøstrup:

Se presentasjon i prosjekttrommet «Sak 5-2014 NSDI – ACF_Geodatarådet»

Kort oppsummert:

Det er en utfordring å beskrive den nasjonale geografiske infrastrukturen (NSDI) slik at folk forstår hva dette er, men en god beskrivelse kan være å gjenskape verden som en digital modell av virkeligheten. NSDI er mye mer enn det konkrete – det er et «mindset» - bestående av metoder og prosesser.

Vår suksess er at data blir brukt og at andre får løst sine samfunnsoppgaver ved bruka av data. Er fornøyd med at ny regjering viderefører strategien for frislipp av data. Det er viktig at det etableres kun én basis infrastruktur – ikke parallelle.

Leveranseplikten i den geografiske infrastrukturen er helt vesentlig. Man skal samle inn for å dele og gi tilgang til offentlige, næringslivet, forskning og private. Men selv om det er viktig at dataene kommer rimelig ut til brukerne, må man ha hele kostnadsbildet klart for seg. Det koster å etablere og vedlikeholde geografiske data.

Etablering av ny nasjonal geoportal bidrar til å fjerne tidstyver, fornying, forenkling og forbedring.

Kystdirektør Kirsti Slotsvik:

Kort oppsummert:

Sjøkartlegging er et viktig stikkord for driften av Kystverket. Kystverket møter brukerne på «første nivå» og ser at data er viktig. Det vil i nær framtid bli et krav om at elektroniske plottere skal installeres i alle båter og de må fylles med riktige og oppdaterte data! Det må jobbes sammen om å oppdatere de store mengdene med gamle og dårlige data (finnes fortsatt data som er målt med ulltråd!). Havområdene ved Svalbard er et område som i økende grad blir benyttet til cruisetrafikk og i dag er det ikke gode nok data som kan hindre ulykker i disse sårbare områdene. Det hjelper heller ikke med økt los-beredskap hvis det ikke finnes gode data å navigere etter.

Barentswatch – hvor 10 departement og 30 etater deltar – er et godt eksempel på samarbeid på tvers av fagområder. Samarbeider med Kartverket om utvikling av den geografiske infrastrukturen er en viktig basis for dette arbeidet.

Satellittdata er neste generasjons kartlegging og Copernicus-programmet er viktig å få gjennomført for å gi næringen trygghet i havområdene.

Graderingsregimet er til hinder for god sikkerheterhet og beredskap i kystnære strøk (ned til 20 meters dybde). Det er et viktig budskap til politikerne.

Kommentar fra Chaffey:

I saken om graderingsregimet for dybdedata er det motstridene interesser mellom hensynet til sikkerhet og åpenhet. Flere etater bl.a. Kystverket har understreket sivile brukeres behov for åpne data. Det er avholdt en konferanse med statssekretærer og det ga nok Forsvaret et godt bilde av situasjonen. Nå jobbes det godt med saken tverrdepartementalt.

Kommentar fra Tore Brenden, FMGT:

Saken er hevet opp på politisk nivå, men det har foreløpig ikke kommet tilbakemeldinger på høringen til «Forslag til lov om i kraftsetting av straffeloven 2005».

Rådmann Arendal kommune Harald Danielsen:

Kort oppsummert:

Utviklingen går brennkvik, men allikevel oppleves det i kommunene som ting går tregt. Et godt eksempel er GAB-registeret som man puttet masse data inn i, men det kom lite ut igjen i en lang periode. Nå kan man endelig benytte seg av data fra matrikkelen til mange viktige oppgaver i samfunnet.

Kommunene har jobbet etter visjonen om tjenester på nett og døgnåpen forvaltning som ble innført av tidligere statsråd Morten Meyer. Kommunen har brukt mye penger på dette og var tidlig ute med å digitalisere byggesaksarkivet. I slike prosesser er det viktig at kommunene har kompetanse til å stille de riktige kravene til løsningsleverandører. KS KommIT er en viktig aktør her slik at man på sikt kan fullautomatisere og åpne kommunale prosesser. Kommunene bør forplikte seg til bruk av standarder som sikrer digitale tjenester på nett og døgnåpen forvaltning.

Innenfor plan- og byggesaksprosessen er det fortsatt et enormt potensiale – spesielt i litt større kommuner, men det er viktig å få med de små kommunene også. Geointegrasjonsstandarden er helt essensiell og det er viktig å fullføre arbeidet med geosynkronisering slik at brukerne på flere nivåer kan få tilgang til «sanntidsdata». Matrikkelen er et godt eksempel på slik tilgang.

Avdelingsdirektør Hildegunn Norheim, Skog og landskap:

Se presentasjon i prosjekttrommet «Sak 5-2014 Geodatarådet-landbruk»

Kort oppsummert:

Skog og landskap er et forsknings- og forvaltningsinstitutt og er en viktig bidragsyter til den geografiske infrastrukturen. Kart og geodata er viktig for å få løst oppgavene i informasjonskjeden og da må de deles på en standardisert måte. Infrastrukturen er essensiell og suksessen er samarbeid på tvers av etater og bransjer.

Allerede i 2005 utviklet Skog og landskap en løsning på distribuerte data og denne løsningen er fortsatt «i tiden». Men hovedutfordringen i dag er fortsatt å få tilgang til oppdaterte data.

Nøkkelen til det digitale offentlige er oppdaterte digitale data. Landbruksnæringen er i dag helt avhengig av kart og geodata. Men det hjelper ikke å ha en fin infrastruktur hvis innholdet i den ikke er oppdatert. Kart og geodata er ferskvare som blir stadig viktigere for samfunnet.

Grunnet klimaendringene, blir kunnskap om arealenes egenskaper og verdi enda viktigere. Det er derfor stort behov for en laserskannet, detaljert høydemodell. Dagens lappeteppes av detaljerte høydedata er et eksempel på en tidstyp vi kan gjøre noe med gjennom en nasjonal løsning.

Erfaringsutvekslinger og diskusjon:

I Rådet uttrykkes det bekymring for regjeringens foreslåtte budsjettkutt for satellittprogrammet Copernicus. Da det kun er EU-land og land som bidrar økonomisk i programmet som får direkte brukstilgang og får være med på å utvikle tjenestene. Dette budsjettkuttet kan innebære at Norge blir helt avskjært fra å ta ut viktige effekter. Kan det ha skjedd en «arbeidsulykke» i budsjettarbeidet?

Både etater og privat bransje er opptatt av at det lages en god geografisk infrastruktur og at de gode dataene som produseres kommer fram til beslutningstakerne. Alle i bransjen ønsker å bidra til dette – enten som produsent av data og tjenester eller de som utvikler verktøyene som skal realisere nytteverdien for brukerne. Alle data må være tilgjengelig i en felles infrastruktur, og man bør ha fokus på alt fra marine data, data i «luften» og ikke minst data i grunnen. Data må være lett tilgjengelig slik at man for eksempel i en beredskaps- og sikkerhetssituasjon enkelt finner det man trenger. Det er en utfordring å få kommunene til å bruke all den type informasjon som nå blir tilgjengelig – for eksempel klimatilpasningsvariable data - for å få et best mulig beslutningsgrunnlag i planprosesser. Det ligger også noen utfordringer rundt åpenhet kontra sikkerhet knyttet til enkelte data som for eksempel industri med mulig risiko.

Nødetatene har i dag et for dårlig sammensatt «kartbilde» til bruk i beredskapssammenheng. Det er viktig å utvikle et felles nasjonalt situasjonsbilde.

Kommunene er storforbruker av informasjon og data i infrastrukturen. Det er viktig å stedsrelatere data for å få tatt ut gevinstene i dag. Det finnes en del lavhengende frukter både i teknologi og datagrunnlag, og det skjer ting på sanntidsoppdatering. Men det er imidlertid betydelige kostnader knyttet til å oppdatere datagrunnlaget. Her må man tenke samfinansiering og standardisering.

Departementet opplyser at det er satt av 10 millioner til å forsere arbeidet med digital plan- og byggesaksbehandling. Men for å få til det ligger nøkkelen i å ta i bruk standarder og integrere bruken av informasjonsgrunnlaget på tvers av forvaltningen.

Statssekretær Paul Chaffey:

Dette er en viktig arena for innspill fra mange som jobber på tvers. Det er mange områder det kan gis råd om og det er viktig å ha noen som aktivt lytter til rådene. Det kommer ikke av seg ikke - selv selv om Rådet er oppnevnt av Kongen. Statssekretæren merket seg gode råd innenfor tre hovedområder:

Infrastruktur fortellingen

Det kan være en utfordring å nå fram med behovet for god informasjonsinfrastruktur. Infrastruktur er åpenbart viktig, men man må kanskje i større grad fortelle de gode historiene. Området preges av god dugnadsånd, men dugnad er ikke så godt tilpasset de ordinære budsjettprosessene. Gode råd om robuste organisasjonsmodeller er velkomne der de tradisjonelle aktørene kan dra med nye aktører og brukere.

Tidstyver

Investeringer må prioriteres på de områdene der vi kan gjøre ting smartere. Jakten på tidstyver er ment å være et middel for effektivisering. Man kan frigjøre en del kjedelige oppgaver og få mer spennende jobber. På denne måten vil aktørene også lettere tiltrekke seg god kompetanse.

Plan- og byggeprosesser er et typisk område hvor man kan jakte tidstyver. Samtidig er plan og bygg to fagområder som framstår med forskjellige kulturer og forskjellige «formater». Aktørene bør legge en strategi for hvordan disse områdene kan møte hverandre og sammen bli mer effektive.

Felleskomponenter

Det må i større grad satses på felleskomponenter. Originalregistre bør ikke unødvendig kopieres når det ligger til rette for å lage gode tjenester over registrene. Feil kopi er verre enn ingen kopi. Gode arkitekturprinsipper er viktig for å få nytte av felleskomponentene i alle brukeretatene. Departementet vurderer strengere etterprøvbare gevinstrealisering i statlige IKT-prosjekter.

Offentlig geodatavirksomhet har lyktes godt med samfinansiering, men partene bør løpende vurdere om gjeldende finansieringsmodeller passer til endrede rammebetingelser. Forvaltningsmodellen til Kartverket har fungert godt, men er på samme måte til vurdering.

Sak 06 /2014 – Evaluering av Nasjonalt geodataråd

Forberedte innlegg:

1. Ekspedisjonssjef Jarle Jensen, Kommunal- og moderniseringsdepartementet (Planavdelingen):

Kort oppsummert:

Møtene i Rådet har vært et lytteapparat for departementet i Rådets 3 års virketid. Rådet synes å fungere godt med Kartverket som sekretariat.

Nasjonalt geodataråd styrker stemmen til bransjen i det offentlige rom. Rådet skal i følge mandatet gi Miljøverndepartementet (nå Kommunal- og moderniseringsdepartementet) råd, men også andre myndigheter og bidragsyttere. Rådets medlemmer representerer mange departementsområder. Det ligger således til rette for å rette rådene til alle deler av offentlig virksomhet som har betydning for en vellykket infrastruktur.

Når Rådet skal evaluere sin virksomhet, bør det også vurderes om man har riktig sammensetning og representasjonsnivå. Relasjonen til Samordningsgruppen i Norge digitalt-samarbeidet og andre fora bør man også se på i evalueringen.

Departementet har helt klart hatt nytte av rådene og viser til saken om prispolitikk som et godt eksempel. Evalueringen bør likevel inneholde en vurdering av om det finnes andre måter å formidle rådene på.

2. Enhetsleder Kart- og oppmåling Mona Høiås Sæther, Trondheim kommune

Se presentasjon i prosjekttrommet «Sak 6-2014 NGR_Hensikt funksjon og endringer_kommunene»

Kort oppsummert:

Det er helt klart en nytteverdi å styrke samarbeidet på dette nivået. Formen har gått seg til, men den har også et forbedringspotensiale. Det gis mange råd om store saker i Kartverket, men det stilles spørsmål ved hvordan rådene håndteres i departementet. Det er en utfordring å representere kommunene på høyt nivå.

Rådets forhold til Samordningsgruppa bør avklares i større grad. Har de samme visjon? Skal Rådet gi råd til Samordningsgruppa eller skal det fungere som et styre? Det er viktig at kommune-Norge er representert i Rådet, og det gir en mulighet til å påvirke viktige saker på høyt nivå. Saker som strategien for frigivelse av data, nasjonal geoportal og fjerning av tidstyver (digitalisering av offentlig sektor) er det viktig at kommunene kan påvirke på dette nivået.

Direktør Jon Lea, Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB)

Kort oppsummert:

Mange etater tar for gitt at dataene er OK. Man må øke forståelsen for kompleksiteten og utfordringene ved etablering, vedlikehold og tilgjengeliggjøring av dataene.

Det kan stilles spørsmål ved hvem Rådet i praksis gir råd til. Politisk nivå? Departementet? Kartverket? Fungerer lytteapparatet slik vi ønsker og gir vi de riktige rådene? Det er flere fora som kan trenge råd, men som også kan hjelpe til å påvirke departementet. Det er viktig med interesse og engasjement hos topplederne i andre direktorat og i Rådet er de talerør som «tvinger» dem til å sette seg inn i sakene. Skal Rådet få den røsten den burde ha, må det bestå av topplederne.

Er enig i at forholdet mot Samordningsgruppa må avklares. Har ikke noe tro på å legge Rådet «over» Samordningsgruppa. Rådet skal ha en mer overordnet rolle, men Samordningsgruppa skal «drive butikken».

Seksjonssjef Nasjonale programmer, jordobservasjon Guro Dahle Strøm, Norsk Romsenter

Kort oppsummert:

Regner seg som representant for de underliggende etatene i nærings- og fiskeridepartementet. Arbeidet knyttet til romvirksomhet skjer veldig tverretattlig og har pågått i 20 år.

Er godt fornøyd med Rådets engasjement og påvirkningen fra flere departement, spesielt med tanke på Copernicus-saken.

Avdelingsleder Distribusjon GI, John Gran, Norkart

Kort oppsummert:

Selv om han er personlig oppnevnt i Rådet, oppfatter han sin rolle som representant for 20 Geomatikkbedrifter(GB). Har diskutert sakene i styret i foreningen i forkant av rådsmøtene og informert i etterkant. Privat bransje representerer mellom 1 og 1,5 milliard i omsetning innenfor hele verdikjeden.

Mandatet og visjonen viser til noen av målsettingene. Fokus på åpen og enkel tilgang til data skal gi grunnlag for verdiskaping og kvalitet på data har vært viktig. Mye er oppnådd her i Rådets 3 års virketid. Det har vært gode saker oppe til diskusjon og de har vært godt forberedt. Opplever å ha hatt godt utbytte av deltakelsen – ikke minst ved å dele kunnskap. En gjennomgang av referatene viser at Rådet har faktisk gitt gode råd, men er noe usikker på hvordan rådene behandles videre og av hvem. Rådet blir viktigere enn noen gang fremover for at bransjen kan fornye, forenkle og forbedre seg.

Stiller spørsmål ved om det kanskje bør være en bredere deltakelse i Rådet fra andre i privat bransje, for eksempel IKT-bransjen.

3. Diskusjon og konklusjon:

Medlemmene av rådet mener at selv om de er personlig oppnevnt, så representerer de også sin etat og videre sitt departement.

Det ble stilt spørsmål ved behovet for at saker ble løftet opp på direktørnivå. I hvilken grad man fikk løst saker ved å prate sammen på dette nivået når ikke departementene snakket sammen - er da Rådet nyttig nok? Skal Rådet ha en funksjon må det være tydeligere enn det har vært til nå.

Samtidig kom det synspunkter på at det er viktig at topplederne har en arena hvor det diskuteres geodatapolitikk da kart og geodata ikke får mindre plass i framtiden. Diskusjoner i Rådet tas med i andre settinger og selv om man ikke «redder hele verden», så har det stor nytte. Hvis Rådet ikke videreføres må det

etableres en alternativ arena som kan komme med nødvendige råd. Staten oppleves som fragmentert og Rådet bidrar til å samordne statlig aktivitet. Det kommer mange viktige utfordringer på dette området i årene framover som krever helhetlige nasjonale løsninger.

Saker som Rådet har diskutert og gitt råd om – for eksempel frigivelse av data – har også ringvirkninger nedover i etatene. Rådet har bidratt til å profilere fagområdet og gir en yrkesstolthet. Man legger sin ære i at kvaliteten på data skal være best mulig.

Det er departementet som i sin evaluering, må vurdere nytteverdien til Rådet. Rådet fyller en funksjon og departementet kan selv velge om de vil lytte til rådene. Det har skjedd mye de siste 3 årene, men videre må det nok vurderes om flere private aktører bør delta i diskusjonene. Dette med tanke på at verdikingspotensialet er vesentlig.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet avsluttet for sin del med å understreke at Rådet gir viktige signaler som blir lyttet til. Rådets saksfelt har betydning for en rekke samfunnsområder. Temaet kart og geodata er i sterk utvikling og det kan vises til gode resultater. Det svekker ikke begrunnelsen for en eventuell videreføring. Det vil alltid være utfordrende å finne en god størrelse og sammensetning når både stat, kommune og privat bransje skal være representert.

Sak 07/2014 - Referat frå møtet 20.mai 2014

Referatet ble godkjent.

Sak 08/2014 – Videre oppfølging av andre viktige saker for rådet

Tidstyver – status

Se presentasjon i prosjekttrommet «Alle saker – geodatarådet_nov_2014_2»

Departementet informerer om at det er fokus på digitalisering av plan- og byggesaksprosessen. En satsing vil være å øke tempo for gjennomføring av digitale planregister. Flere kommuner må digitalisere. 25 millioner er satt av til en større satsing på plan- og byggesaksområdet, hvorav 10 millioner er ment å gå til å styrke tiltak knyttet til digitale planer.

Kommune: KS KommiT er en arena for å diskutere dette. De er flinke til å involvere kommuner som får ting til. Kartverket har inngått en avtale med KommiT, der dette er et aktuelt område for samarbeid.

Ny nasjonal høydemodell (Erik Perstuen, Kartverket)

Se presentasjon i prosjekttrommet «Alle saker – geodatarådet_nov_2014_2»

Departementet har gitt Kartverket i oppgave å lage en pilot i 2015. Det er satt av noe penger til dette i Kartverket og det har vært innledende møter med fagetater for å få en felles forståelse for hva man har mulighet til å gjøre i en pilot og hva som er mulig mht økonomi og omfang.

Det er sett på 4 aktuelle områder: Østfold (hele), Møre og Romsdal (6 kommuner), Sør-Trøndelag (6 kommuner) og Nordland/Troms (11 kommuner). Det er ikke økonomi til alle områdene, men det legges opp til at interessentene kan bidra økonomisk i de områdene der de har interesser.

I ett av områdene er det aktuelt også å laserskanne grunne sjøområder hvis det bli tilstrekkelig finansiering.

Status for Copernicus (Guro Dahle Strøm, NRS)

Regjeringen har i forslaget til statsbudsjett foreslått at Norge ikke skal delta videre i det europeiske miljøprogrammet Copernicus. Konsekvensene av beslutningen om utmeldelse fra dette europeiske samarbeidet vurderes som betydelige.

Det viktigste argumentet for utmeldelsen er at programmets datapolicy gjør at Norge får tilgang til dataene uansett. Men dette er ikke riktig når det gjelder de dataene som er hovedgrunnen for norsk deltakelse. Det er ikke slik at de dataene man får er de samme, uavhengig av om Norge er med eller ikke. På grunn av kapasitetsproblemer må man nemlig kontinuerlig gjøre prioriteringer av hvilke data man ønsker å samle inn. Kun deltagerne i programmet vil ha mulighet til å påvirke prioriteringen.

Man får nå håpe på budsjettforhandlingene – Venstre har det i sitt budsjettforslag.

Det er et paradoks at Norge med sine betydelige økonomiske ressurser og store behov, ikke deltar i programmet.

Rådet har tidligere støttet norsk deltakelse og slutter seg til bekymringen om de konsekvensene denne avgjørelsen kan få. Det ble diskutert om dette var en aktuell sak for media. Rådet kom frem til at dette ikke er et egnet tidspunkt for å gå ut med denne typen utspill.

Status Nasjonal geoportal – Geonorge (Kartverket)

Se presentasjon i prosjekttrommet «Alle saker – geodatarådet_nov_2014_2»

Det er gjort et grundig forarbeid i forprosjektet, og dette utgjør fortsatt et godt fundament for de prioriteringer som legges til grunn. Det kommer en ny hovedversjon i desember.

Geonorge vil bli en vesentlig komponent i Det offentlige kartgrunnlag (DOK) og dette har fokus i neste versjon.

Det er opprettet en omfattende referansegruppe med bred deltakelse. Det opprettes også en systemleverandørgruppe slik at også disse skal få påvirke i arbeidet og lettere kunne integrere løsningene. Barentswatch har fortsatt fokus. Det legges også opp til innspill fra Samordningsgruppen.

Brandingen av portalen er ikke avklart, men utviklingen av portalen kan gå videre uten denne avklaringen

Strategi for gratis data (KMD)

Se presentasjon i prosjekttrommet «Alle saker – geodatarådet_nov_2014_2»

Nåværende regjering har videreført strategien. Tempoet på gjennomføringen er ikke bestemt. Det er ikke foreslått ytterligere frigivelse innenfor neste budsjettperiode.

Departementet ønsker råd om hvordan vi skal sikre finansieringsgrunnlaget som fungerer godt i dag for FKB-data gjennom geovekstsamarbeidet.

Kartverket opplyser om at det jobbes med å utrede alternative løsninger og modeller i Geovekst-forum, men det er ikke ferdig nok til å presenteres i dagens møte.

Det er ingen enkel løsning på dette. Det er mange elementer som spiller inn og det er vurdert ulike modeller for å se hvordan de slår ut på finansieringen. Forumet jobber videre med saken og regner med å kunne presentere noen konklusjoner på nyåret. Det vil da være aktuelt å involvere samordningsgruppen for geografisk informasjon i videre drøftinger. Dette er en aktuell sak for det neste møtet i geodatarådet.

Aktuelle utspill i media fra geodatarådet

Det var enighet om å utarbeide en kronikk eller kort innlegg omkring flomkatastrofene vi har opplevd i det siste og hvordan dette underbygger behovet for en satsing på ny høydemodell for hele landet.

Kartverkets kommunikasjonstjeneste vil følge opp saken.

Sak 09/2014 – Neste møte og eventuelt

Neste møte er 12.mai 2015 ved Kartkontoret i Oslo.

Dette blir det siste møtet innenfor den tre års perioden som geodatarådet er oppnevnt for.